

CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DIN THERMELE ROMANE DE LA MICIA (VEȚEL), JUD. HUNEDOARA

de LUCIA MARINESCU,
arh. ANIȘOARA SION și ION ANDRIȚOIU

Săpăturile arheologice executate în vara anului 1982 în sectorul băilor romane din așezarea de la Micia au avut drept scop continuarea cercetării edificiului care formează aripa estică a complexului. Edificiul, a cărui orientare diferă de a celorlalte construcții aflate din zonă (fig. 1), fusese cercetat parțial prin săpăturile de salvare din anul 1968¹. El a fost reddezvelit în anul 1981 cu ocazia lucrărilor de consolidare a ruinelor, aflate în parte la suprafața solului, lucrări ce au fost inițiate și sînt susținute de mai mulți ani de Muzeul județean Deva.

Paralel cu acțiunea de consolidare a ruinelor edificiului, zonă în care presupunem că au funcționat palestrele termelor, s-au trasat cîteva secțiuni de control care s-au adîncit pînă la solul viu.

Față de rezultatele campaniei din 1981, cînd s-au precizat etapele de construcție ale edificiului propriu zis (o fază inițială de construcție, o fază de refacere aproape din temelii și două momente de reparații - amenajări intermediare), în campania din anul 1982 cercetările s-au axat în special pe probleme privitoare la raporturile cronologice dintre edificiul considerat de noi a fi "Palaestra" și construcțiile învecinate din zonă.

În 1982 au fost executate trei secțiuni orientate est-vest : S II, L=66 m ; S III, L=16 m și S IV, L=12 m. De asemenea secțiunea S I / 1981, orientată nord-sud, a fost lărgită cu 0,50 m și prelungită cu încă 12 m, depășind astfel cu 5 m limita de sud a palestrei.

Față de datele cunoscute pînă în prezent, ca rezultate ale cercetării din 1968², în campania din anul 1982 s-au obținut altele noi, deosebit de importante.

În prelungirea spre sud a S I / 1981 au fost descoperite cele două ziduri care închideau în această parte palaestra. În faza inițială de construcție, clădirea era mai lungă și se închidea cu zidul a, în timp ce în faza de reconstrucție s-a trasat un nou zid, a 1, retras cu 2,35 m mai spre nord, zid în construcția căruia s-a folosit cărămidă (fig. 2/1)³.

Zidul a, dezafectat și demantelat pînă aproape de talpa fundației, a rămas în exteriorul palestrei și a fost găsit sub un strat gros de umplutură, compus din piatră sfărșimată, pietriș de rfu și pămînt. Această nivelare se întîlnește în exteriorul palestrei pe laturile de sud și est și pare să fie contemporană cu momentul de reconstrucție al palestrei.

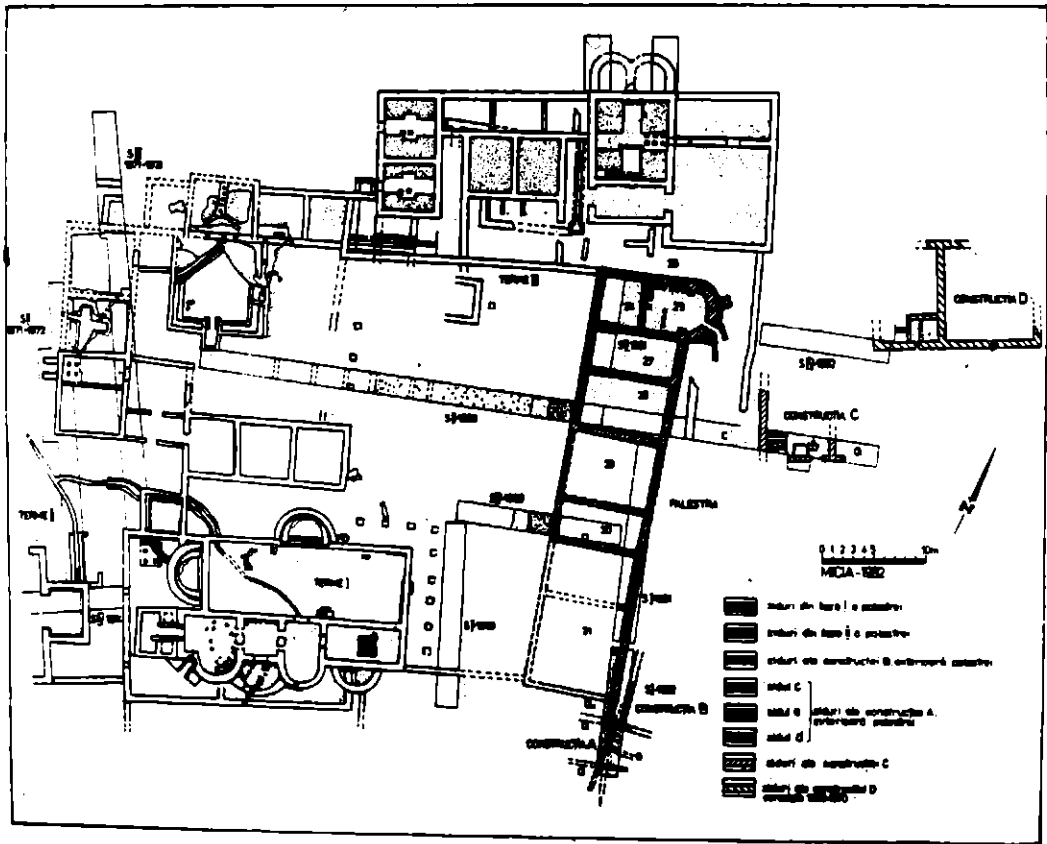

Fig.1.-Planul zonei de est a termelor de la Mică.

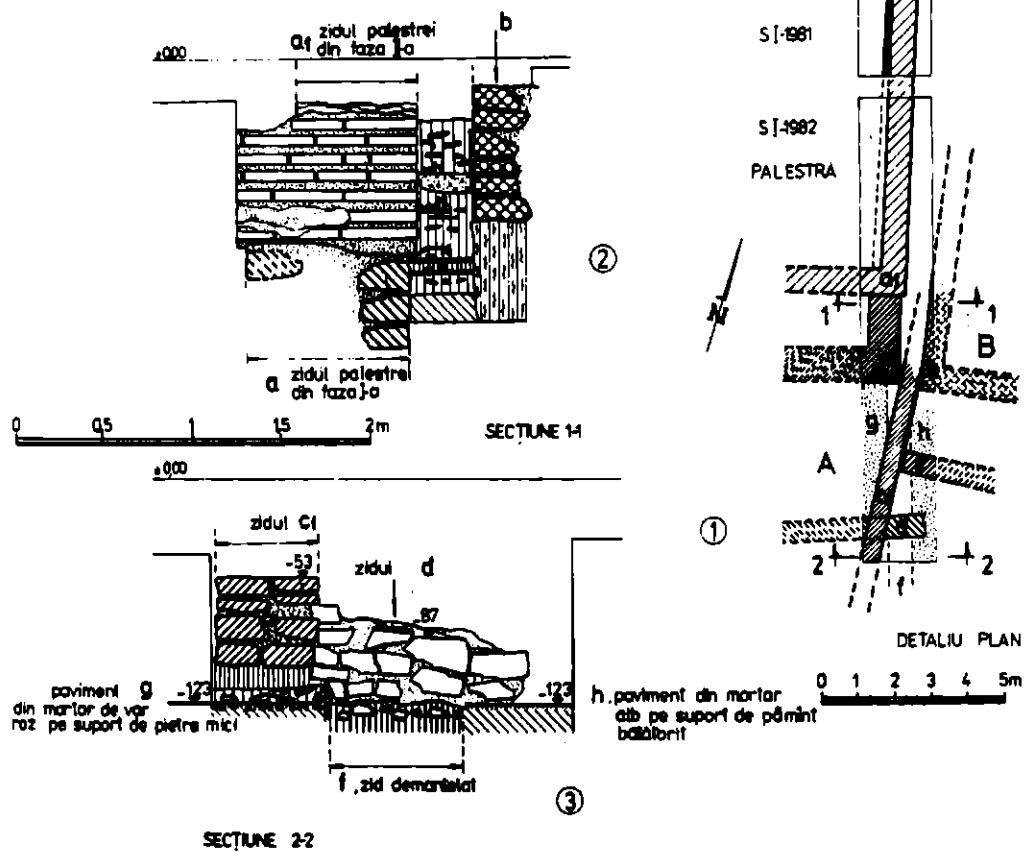

Fig.2.- 1) S.I./1982 - detaliu plan; 2) secție 1-1; 3) secție 2-2.

Pentru datarea palestrei deținem o singură monedă descoperită în condiții stratigrafice sigure, și anume, un denar de la Severus Alexander (RIC, 246 ; Cohen 161). Moneda a fost descoperită în camera nr.29 (fig. 1), pe primul pavaj al edificiului din faza a doua⁴.

În prelungirea spre sud a secțiunii S I/1981 au mai fost descoperite, imediat sub stratul vegetal, câteva fragmente din zidurile a două construcții, alăturate palestrei în partea de sud-est (fig.2/1).

Săpăturile recente demonstrează că cele două "edificii" A și B⁵ au fost ridicate într-o perioadă de timp ulterioară construcției palestrei și că au mai multe faze (fig.2/2 și 2/3).

În aceeași secțiune S I/1981-82 s-a observat că sub zidul de sud din prima fază a palestrei există un zid mai vechi (f), demantelat cu două pavimente (g și h).

Situația surprinsă în S I/1981-82, deși cuprinsă într-un spațiu limitat, demonstrează că zona pe care se construiește partea de sud a palestrei a fost ocupată inițial de o altă construcție.

Secțiunea S II/1982, orientată aproximativ pe direcția est-vest, a fost trasată perpendicular pe axul lung al palestrei. Capătul de vest al secțiunii traversează spațiul liber central, în jurul căruia sînt grupate băile publice, extremitatea de est a secțiunii depășind cu 20 m limita estică a palestrei. În această secțiune au fost surprinse, la vest de palestra, urmele pavimentelor exterioare edificiului, care par să fie ale unui portic, iar în spațiul dintre construcții, la același nivel cu primul pavaj, se află un strat de nivelare gros de 5-8 cm, din prundiș de rfu bătătorit, care se desfășoară pe întreaga lățime a curții centrale (fig. 1). Se pare că această nivelare a fost făcută în momentul construirii curții cînd are loc și o acțiune de demantelare a unor construcții mai vechi din zonă cum se constată în capătul de vest al secțiunii SII/1982 unde au fost descoperite urmele unor ziduri orientate nord-sud, demantelate pînă la fundație probabil cu ocazia acestei reamenajări.

În S II/1982 au fost surprinse de asemenea două complexe aparținînd culturii Coțofeni și Hallstatt-ului timpuriu.

În extremitatea de est a secțiunii s II/1982, dincolo de edificiul palestrei, au fost descoperite și vestigiile unei alte construcții C, a cărei orientare diferă de cea a palestrei, fiind însă identică cu orientarea aripii de nord a termelor, respectiv cu orientarea edificiului numit convențional - Therme III. Despre această construcție (C) nu avem nici o mențiune în jurnalul săpăturilor vechi.

Una din încăperile construcției C avea subsolul parțial încălzit, sub forma unui coridor lat de 1,80 m, în care s-au păstrat patru șiruri de pile de hipocaust, construite din cărămizi pătrate legate cu pămînt. În spațiul dinspre est al construcției au fost descoperite două podele de lut puternic arse, pe cea de la suprafață fiind identificată dărîmătura acoperișului. Spre vest, în spațiul c, s-a observat o succesiune de trei pavimente, dintre care, cel de la suprafață, era construit din mortar de var pe suport de piatră legată cu pămînt.

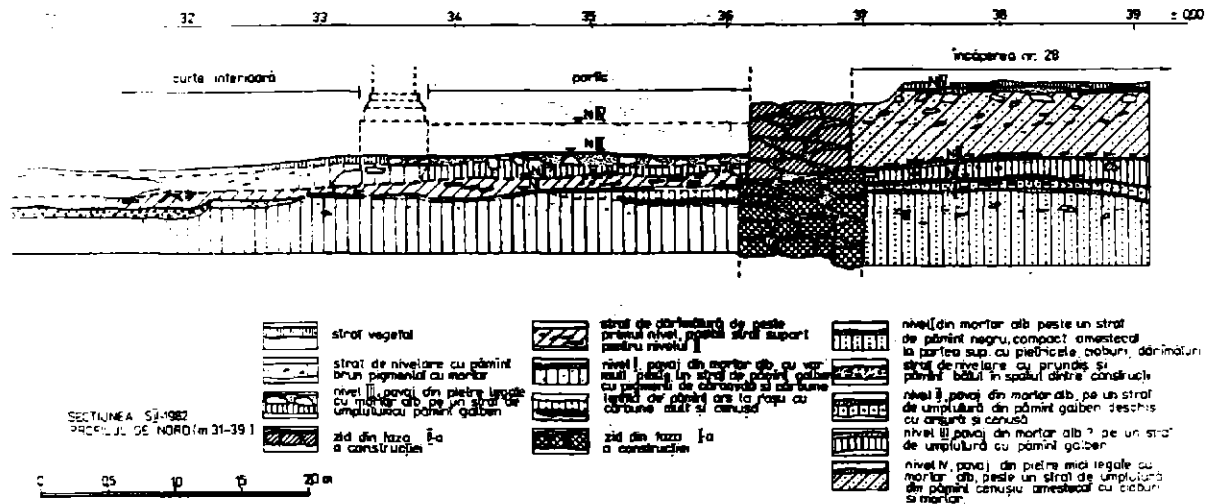

Fig.3. ~ S. II/1982 - fragment din profilul de nord.

În dărîmătura de peste ultimul nivel al celor trei încăperi (a, b și c) au fost descoperite numeroase fragmente ceramice, printre care un fragment dintr-un bol terra-sigillata, pe care era reprezentată o scenă de vîntătoare, obiecte de metal, printre care o fibulă de bronz, o aplică în formă de pelta, o cheie de bronz, o cataramă de fier și un fragment dintr-o statueta de bronz reprezentînd un cap de satir.

În încăperea a, sub dărîmătura de peste ultimul nivel, în partea de est, au fost descoperite două monede de bronz cu legendă ilizibilă, una de la Antoninus Pius și cealaltă de la Iulia Maesa.

În cursul cercetărilor din campania 1982 nu s-a precizat raportul dintre construcția C și palestra. Menționăm că spațiul dintre cele două construcții alăturate a fost deranjat de gropile de fundație a două ziduri mai tîrzii (m și n), precum și de o altă groapă, probabil de demantelare, ulterior astupată și ea.

În concluzia celor prezentate cercetările din campania anului 1982 în zona termelor de la Micia au avut următoarele rezultate :

- precizarea că în zona ocupată de edificiul palestreii au existat alte construcții mai vechi, demantelate, probabil, în momentul ridicării acestei laturi a complexului băilor publice ;

- descoperirea unei noi construcții - C - avînd o încăpere cu hipocaust, situată în zona de nord-est a complexului și avînd aceeași orientare cu acesta ;

- stabilirea cronologiei relative a construcțiilor existente în partea de sud-est a palestreii ;

- precizarea raportului existent între construcția palestreii și curtea centrală cu portic, în jurul căreia au fost grupate la un moment dat construcțiile care formau băile publice.

N O T E

- 1 În jurnalul de săpături din campania anului 1968, care ne-a parvenit prin bunăvoința prof.dr.Octavian Floca, sînt consemnate descoperirile mai însemnate făcute cu acel prilej și două schițe cu amplasamentul încăperilor construcției. Monedele descoperite la therme au fost determinate de Carmen Petolescu, iar releveele și desenele au fost întocmite de arh.A.Sion.
- 2 Sondajele din anul 1982 s-au adîncit pînă la circa 1,30 m de la nivelul solului actual, ceea ce a permis o mai atentă observare a succesiunii nivelelor la depunere antică, față de sondajele vechi care au mers în profunzime doar pînă la 0,50-0,70 m.
- 3 În jurnalul vechi de săpătură se menționează că limita de sud a construcției o forma un zid lat de 0,70 m, cu baza mai lată, de 0,90 m, ceea ce, conform observațiilor noastre, corespunde cu zidul a 1, care închidea edificiul abia în faza a doua.
- 4 Precizăm că fiecareia din fazele de construcție a edificiului îi corespund cîte două pavimente din mortar de var pe suport de pămînt bătut sau piatră, fapt ce arată că între timp au mai avut

loc reparații interioare ale construcției. Moneda s-a aflat pe primul pavaj, cel mai de jos, al edificiului reconstruit.

- 5 Colțul construcției B și două dintre încăperile construcției A au fost descoperite de săpăturile vechi. În jurnalul de săpătură este dată schița cotată a încăperilor, alături de observația că cele două construcții au zidurile mult mai subțiri și trebuie să constituie adăugiri ulterioare la edificiul numit de noi Palestra.

LES RECHERCHES ARCHÉOLOGIQUES DES THERMES ROMAINES DE MICIA (VEȚEL), DÉP. DE HUNEDOARA

Résumé

Les auteurs présentent les résultats des fouilles archéologiques des Thermes romaines de Micia (Vețel), dép. de Hunedoara pendant la campagne de 1982, recherches qui se sont développées parallèlement à l'action de consolidation des ruines. Parmi les conclusions de notre recherche nous faisons mention du fait que les pièces de l'aile d'est forment un édifice considéré être la palestine, dont la phase de reconstruction date depuis Severus Alexander d'après la monnaie d'argent y découverte dans des conditions stratigraphiques sûres, édifice construit sur la place d'un autre plus ancien, dont les murs avaient été démantelés. On a établi aussi la relation entre la palestine et la cour centrale à partie autour de laquelle ont été groupées à un moment-donné les pièces qui formaient le complexe des Thermes.

Dans la zone nord-est du complexe a été découverte une autre construction (C) qui avait une pièce prévue à hypocauste.

LÉGENDE DES FIGURES

Fig.1.-Le plan de la zone est des thermes de Micia.

Fig.2.- 1) S I/1982 - détail plan; 2) section 1-1; 3) section 2-2.

Fig.3.-S II/1982 - fragment du profil nord.